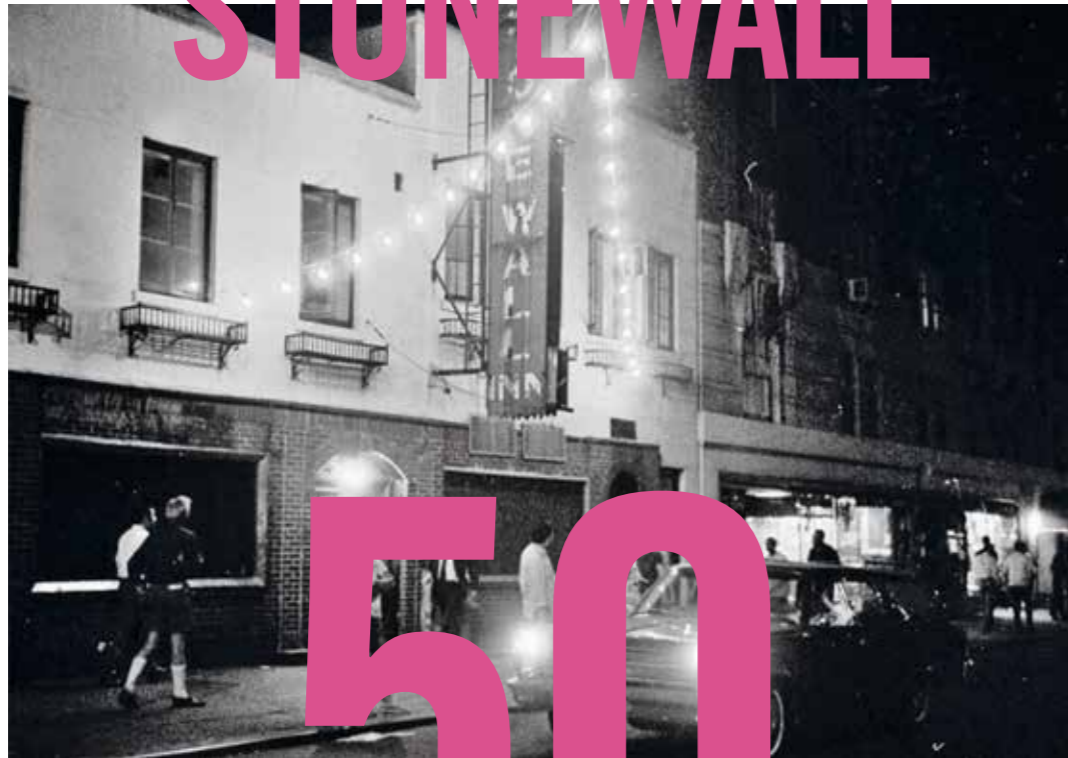

STONEWALL

CORTESIA STONEWALL INN

50

ANYS de LA REVOLUCIÓ DE L'ARC IRIS

Per RODOLFO VARGAS

Pocs d'entre els què es trobaven reunits les primeres hores del **28 de juny de fa cinquanta anys** per honrar la memòria de la seva adorada **Dorothy** (Judy Garland, que havia mort el 22) en un **bar del Village de Nova York anomenat Stonewall Inn** es van imaginar que farien història.

El que sí que sabien és que estaven farts de fer-se perdonar la vida i socialitzar en la clandestinitat pel fet de ser sexualment inconformistes. La batuda i càrrega policial que aquella matinada es va abatre sobre el local va tenir aquesta vegada una resposta contundent de part dels fins llavors soferts “maricons”, massa acostumats a ser agredits cada vegada que als custodis de “l'ordre” els venia la pruuja de colpejar a uns quants “indesitjables”. El que es va anomenar “els disturbis d'Stonewall” (“*Stonewall's riots*”, expressió odiada per un dels seus protagonistes, Storme DeLarverie) va esdevenir la pedra miliar d'una nova època, la que va marcar la revolució de la qual és avui beneficiària la comunitat LGTBI+: visibilitat, identitat, igualtat, orgull (en lloc d'ocultació, dissimulació, discriminació, vergonya).

Els anys seixanta foren un temps de grans canvis i expectatives: als Estats Units, l'era Kennedy posava fi al període de conformisme, conservadorisme i maccarthisme dels cinquanta i deixava el camp obert per a la (dura) lluita pels drets civils; a l'Església Catòlica es preparava el concili ecumènic que havia de “posar-la al dia” (*aggiornamento*); a Espanya s'intuïa la fi de la dura postguerra gràcies al desenvolupisme; a França havia nascut la Cinquena República per deixar enrere la ineficàcia i els fracassos de la Quarta; a l'Europa de l'Est es percebien els primers indicis d'ansia de llibertat (malgrat la construcció del Mur de Berlín); es duïa a terme la descolonització a l'Àfrica; tant a Iberoamèrica com a Àsia es començava a lluitar contra el subdesenvolupament i l'opressió dels pobles, sigui des d'un progressisme reformista oficial sigui des d'opcions revolucionàries... En fi, una explosió de creativitat similar a la dels bojos anys vint que transformaria radicalment la moda, el cinema, la música i les arts i, a través d'ells, les actituds i els costums: la revolució sexual, el “*flower power*” i el moviment contracultural, llibertari i pacifista *hippie* serien producte d'aquesta efervescència.

☞ Stonewall Inn (1969).

1969, de la proesa a l'horror: Missió Lunar Apollo XI (esq.) i l'actriu assassinada Sharon Tate (dta.).

UN ANY CRUCIAL

L'any 1969 molts d'aquests canvis s'havien produït i algunes expectatives s'havien aconseguit, altres s'havien frustrat o postergat. Però va ser un any particularment assenyalat per importants esdeveniments sense precedents. 1969 va ser l'any que va marcar una fita decisiva en la conquesta de l'espai exterior, amb l'èxit de la missió Apollo XI quan l'ésser humà arriba per primera vegada a la Lluna: es satisfia així el somni d'optimisme que havia marcat l'època i la fe en les possibilitats pràcticament il·limitades de la ciència i la tecnologia. Però 1969 també va ser l'any en què l'horror va mostrar palesament el seu diabòlic rostre amb els assassinats Tate-LaBianca perpetrats per l'anomenada “família Manson” a Los Angeles. En el transcurs de menys de tres setmanes (del 20 de juliol al 9-10 d'agost) es va baixar abruptament del sublim al sinistre, i l'entusiasme suscitat per la gesta d'Armstrong, Aldrin i Collins es va transformar en la consternació que va provocar la terrible mort de l'actriu Sharon Tate i les altres sis víctimes dels seguidors de Charles Manson, que tenien el propòsit de desencadenar l'*Helter Skelter* (una mena d'apocalipsi).

De totes maneres, 1969 va ser, indiscutiblement, l'any d'Stonewall, malgrat Nixon i la recrudescència de la Guerra del Vietnam, tot i el reclutament obligatori de la joventut

nord-americana per anar a fer-se matar a la llunyana Indoxina (situació tan ben reflectida a la comèdia musical *Hair*), tot i que la segregació racial seguia causant disturbis i víctimes, malgrat les frustracions i fracassos del somni americà. Perquè Stonewall es convertiria en un poderós símbol de lluita per la diversitat sexual a tot el món.

A partir del 28 de juny de 1969, la comunitat homosexual, dispersa, amagada, assetjada i reprimida, prendria consciència de si mateixa i de la seva situació, uniria forces i s'organitzaria com a col·lectiu, sortiria als carrers a proclamar ben alt les seves reivindicacions i la seva autoestima (els *Pride parades* o marxes de l'orgull, impensables en la dècada Eisenhower), es diversificaria (ja no només homes homosexuals, sinó tot l'espectre LGTBI+), confluiria amb altres col·lectius discriminats en la lluita per la igualtat (per exemple, el negre i el feminista). I tot això gràcies a una reacció no planificada, sinó espontània, fruit d'una saturació de greuges.

“Stonewall no va néixer del no-res: va accelerar i radicalitzar una tendència que s'anava obrint pas a la societat i a la política.”

“A la dècada dels 60, en el si dels diferents grups van sorgir no poques tensions, entre els que advocaven per una política prudent i els que defensaven la lluita oberta.”

ABANS D'STONEWALL

Stonewall, per descomptat, no va néixer del no-res: en realitat, va accelerar i radicalitzar una tendència que s'anava obrint pas a la societat i a la política. Perquè abans de la Revolució de l'Arc Iris hi havia hagut algunes fites que poden considerar-se, si no decisives, sí rellevants en la qüestió homosexual. Per començar, a nivell social aquesta s'havia evidenciat esporàdicament en les dècades anteriors gràcies a personatges controvertits: **Henry Herbert**, emigrat alemany, fundador el 1924 a Chicago de l'efímera Societat dels Drets Humans (inspirada en el Comitè Científic Humanitari de Magnus Hirschfeld), grup dispersat per la policia l'any següent; l'escriptora britànica Radclyffe Hall (1880-1943), autora de la primera novel·la obertament lesbiana *The Well of Loneliness* (*El pou de la solitud*), que va provocar escàndol i li va valer judicis tant a Gran Bretanya com als Estats Units; Alfred Kinsey (1894-1956), que va publicar el 1948 el famós llibre basat en entrevistes *Sexual Behavior in the Human Male* (*El comportament sexual en l'home*), en el qual sostenia que els actes homosexuals eren molt més freqüents del que es pensava; **Roberta Cowell** (1918-2011), nascuda Robert Marshall Cowell, i **Christine Jorgensen** (1926-1989), nascuda George William Jorgensen Jr., les primeres persones que es van sotmetre a una operació de reassignació de sexe reeixida, respectivament el 1951 i el 1952, i en admetre públicament la seva condició.

També hi va haver moviments pioners que van aconseguir sobrevi-

re durant diversos anys i lluitar contra la discriminació dels homosexuals: tal és el cas de la “Mattachine Society”, fundada el 1950 a Los Angeles per **Harry Hay** (1912-2002). Funcionava com a organització nacional única amb seu a la metròpoli californiana i amb seu a les principals ciutats nord-americanes. El 1952 es va escindir d'ella l'ONE, Inc., que admetia dones i donava suport als matrimonis interracial. Tant Mattachine com ONE, Inc. van prestar una valuosa ajuda a “Daughters of Bilitis” (“Les filles de Bilitis”), primera associació nord-americana en defensa dels drets de les lesbianes, fundada a San Francisco el 1955.

A la dècada dels 60, en el si dels diferents grups van sorgir no poques tensions, entre els que advocaven per una política prudent i els que defensaven la lluita oberta; entre els partidaris de no ficar-se en causes alienes i els que volien implicar-se també en la defensa dels drets civils d'altres minories, l'oposició a la Guerra del Vietnam i les qüestions socials; entre les lesbianes que col·laboraven amb els gais i les que preferien aliar-se amb el feminisme radical. Aquestes diferències van contribuir al debilitament dels moviments, a la descoordinació i a la dispersió de forces i, encara que no van desaparèixer després d'Stonewall, no van impedir la marea ascendent i imparable que es va aixecar el 28 de juny de fa cinquanta anys.

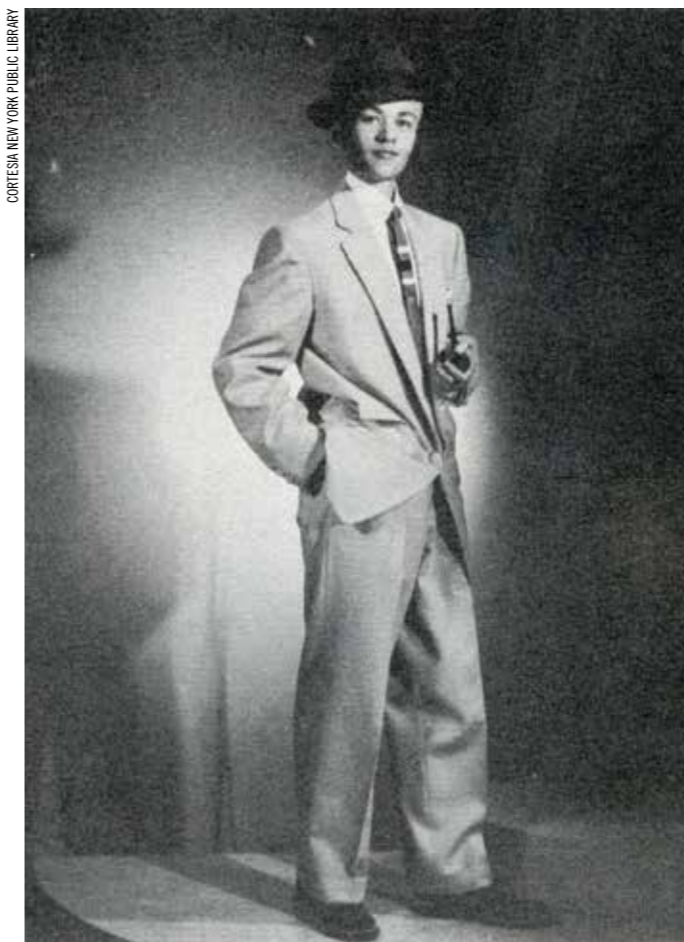
ELS GRANS ÈXITS DEL 69

Pel que fa al camp de la política, Canadà va ser el gran pioner dels drets civils gai. El 27 de juny de 1969, just el dia anterior als fets d'Stonewall, entrava en vigor la reforma del codi penal votada pel parlament canadenc el 14 de maig precedent i en virtut de la qual, entre altres coses, es descriminalitzava l'homosexualitat. Era el triomf de la iniciativa del primer ministre Pierre Trudeau (1919-2000) –pare de l'actual cap de govern gai-friendly **Justin Trudeau**– del 21 de desembre de 1967, quan, com a ministre de justícia i fiscal general, va presentar el famós projecte de llei Bill C-195 declarant: “no hi ha lloc per a l'Estat als dormitoris de la Nació”. A destacar, dit sigui de passada, que en la mateixa reforma es va penalitzar la crueltat amb els animals.

“Després de 1967 encara es va seguir arrestant homes que no haurien estat arrestats si la parella hagués estat una dona.”

El 25 de juny de 1969 va tenir lloc l'aprovació de la gran reforma del codi penal alemany pel govern de coalició presidit pel canceller **Kurt Georg Kiesinger**, en virtut de la qual, l'infame article 175 (que, provinent de la Prússia de Bismarck, havia servit als nazis per organitzar l'“homocaust”) va ser modificat de manera que ja no eren castigades totes les relacions homosexuals, sinó només els casos amb agreujant (sexe amb menors de 21 anys, prostitució homosexual i abús de relacions d'autoritat-subordinació). Entra en vigor a partir de l'1 de setembre i es nota l'efecte d'aquesta reforma en la disminució dràstica i progressiva, a partir de 1970, de les condemnes en virtut de l'article 175.

← Pierre Trudeau: el primer estadista en desbloquejar els drets gais.

Stormé DeLarverie per a “The Jewel Box Revue”, c. 1905 (esq.) i, Sylvia i Marsha (dta.).

Al Regne Unit, ja des de 1967, es permetia que dos homes mantinguessin relacions sexuals sense por de ser arrestats, processats i condemnats (a penes que arribaven a la presó perpètua), sempre que tinguessin més de 21 anys i obressin en privat. Existien, però, moltes disposicions legals que mostraven que els homosexuals no tenien els mateixos drets que els heterossexuals. En efecte, després de 1967 encara es va seguir arrestant homes en ser sorpresos en actes amb una altra persona, que no haurien estat arrestats si la parella hagués estat una dona. La situació dels homosexuals homes britànics, abans –i després– de 1967, va ser reflectida a la pel·lícula *The Staircase* (*L'escala*) de Stanley Donen, protagonitzada per dos pesos pesants del cinema: Rex Harrison i Richard Burton. Estrenada el 20 d'agost de 1969, tracta de la relació de dos *poofs* (“mariques”) en edat prolecta que comparteixen la seva vida als pis de dalt d'una barberia de l'East End de Londres de la que en són

propietaris. Un d'ells està esperant ser processat per haver fet proposicions sexuals a un agent de policia. En clau de *comèdia camp* es revela una relació de parella marcada per l'amargor, la precarietat i la toxicitat. Tot i que el guió original per a teatre col·loca l'acció als anys trenta, la pel·lícula mostra situacions que es donaven encara l'any de l'estrena cinematogràfica.

STONEWALL, REVOLUCIÓ DELS PÀRIES

Un últim aspecte a tenir en compte a propòsit d'Stonewall i del seu cinquantenari és el que el col·lectiu LGTBI+ deu als més discriminats dins de l'ambient (transvestits, transsexuals, “plumífers”, etc.), aquells als quals despectivament fins i tot els propis gais han qualificat (i desgraciadament encara qualifiquen) com “boges”. La Revolució de l'Arc Iris va tenir com a protagonistes aquestes “boges”, que van ser les persones més aguerrides a rebel·lar-se contra la prepotència policial suportada durant massa temps amb resignació i fatalisme.

Cal assenyalar tres figures, sovint oblidades, que van ser l'ànima d'Stonewall: la ja esmentada **Stormé DeLarverie** (1920-2014), “bollera” (*butch* com es diu en anglès) mulata, coneguda com “el guardià de les lesbianes del Village”; l'afroamericana de gènere inconformista **Marsha P. Johnson** (1945-1992), i la transsexual llatina **Sylvia Rivera** (1951-2002). Aquest article està especialment dedicat a elles.

“La Revolució de l'Arc Iris va tenir com a protagonistes aquestes ‘boges.’ Les més aguerrides a rebel·lar-se contra la prepotència policial suportada durant massa temps amb resignació.”